

Sohbete davet edilip gittiğimizde bizlere para veya maddi bir şey hediye edilmek isteniliyor. Almamakta ısrar ediyoruz. Bazen de sadaka kutusuna koymak için alıyoruz; almak uygun mudur?

İstiğna: "Cenab-ı Hakk'tan başka kimsenin minneti altına girmemek" anlamına geliyor. Diğer bir manası da "gönül tokluğu ve elindekini kâfi bulmak" demektir.

Üstad Hazretleri **istiğna** prensibinin gerekçelerini ve sebeplerini şöyle sıralamaktadır:

"Birincisi: Ehl-i dalâlet, ehl-i ilmi, ilmi vasıta-i cer etmekle itham ediyorlar, 'İlmi ve dini kendilerine medar-ı maişet yapıyorlar.' deyip insafsızcasına onlara hücum ediyorlar. Bunları fiilen tekzip lâzımdır."

"İkincisi: Neşr-i hak için enbiyaya ittibâ etmekle mükellefiz. Kur'ân-ı Hakîmde, hakkı neşredenler **إِنَّمَا يَرْجُونَ** diyerek insanlardan istiğnâ göstermişler. Sûre-i Yâsin'de **اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْئَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ** cümlesi, meselemiz hakkında çok mânidardır."

"Üçüncüsü: Birinci Söz'de beyan edildiği gibi, Allah namına vermek, Allah namına almak lâzımdır. Halbuki, ekseriya ya veren gafildir; kendi namına verir, zımnî bir minnet eder. Ya alan gafildir; Mün'im-i Hakikîye ait şükrü, senâyi zâhirî esbaba verir, hata eder."

"Dördüncüsü: Tevekkül, kanaat ve iktisat öyle bir hazine ve bir servettir ki, hiçbir şeyle değişilmez. İnsanlardan ahz-ı mal edip o tükenmez hazine ve defineleri kapatmak istemem. Rezzâk-ı Zülcelâle yüz binler şükrediyorum ki, küçüklüğümden beri beni minnet ve zillet altına girmeye mecbur etmemiş. Onun keremine istinaden, bakiye-i ömrümü de o kaideyle geçirmesini rahmetinden niyaz ediyorum."

"Beşincisi: Bir iki senedir çok emâreler ve tecrübelerle kat'î kanaatim oldu ki, halkların malını, hususan zenginlerin ve memurların hediyelerini almaya mezun değilim. Bazıları bana dokunuyor; belki dokunduruluyor, yedirilmiyor, bazan bana zararlı bir surete çevriliyor. Demek gayrın malını almamaya mânen bir emirdir ve almaktan bir nehiydir."

"Hem bende bir tevahhuş var. Herkesi her vakit kabul edemiyorum.

Halkın hediyesini kabul etmek, onların hatırını sayıp istemediğim vakitte onları kabul etmek lâzım geliyor. O da hoşuma gitmiyor. Hem tasannu ve temellükten beni kurtaran bir parça kuru ekmek yemek ve yüz yamalı bir libas giymek, bana daha hoş geliyor. Gayrın en âlâ baklavasını yemek, en murassâ libasını giymek ve onların hatırını saymaya mecbur olmak, bana nâhoş geliyor."

"Altıncısı: Ve istiğnâ sebebinin en mühimi, mezhebimizce en muteber olan İbn-i Hâcer diyor ki: 'Salâhat niyetiyle sana verilen bir şey sâlih olmazsan kabul etmek haramdır.' "

"İşte, şu zamanın insanları, hırs ve tama' yüzünden, küçük bir hediyesini pek pahalı satıyorlar. Benim gibi günahkâr bir biçareyi, sâlih veya velî tasavvur ederek, sonra bir ekmek veriyorlar. Eğer -haşa- ben kendimi sâlih bilsem, o alâmet-i gururdur, salâhatin ademine delildir. Eğer kendimi sâlih bilmezsem, o malı kabul etmek caiz değildir. Hem âhirete müteveccih a'mâle mukabil sadaka ve hediye almak, âhiretin bâki meyvelerini dünyada fâni bir surette yemek demektir."(1)

Biz de bu gerekçelerden bize uyanları hayatımıza tatbik edebiliriz. Belki bu gerekçelerin bir çoğu Üstad Hazretlerinin özel bir halidir, bize isabet etmeyen yönleri vardır; lakin isabet eden noktaları alıp tatbik etmek en güzel olanıdır.

Biz daha çok hizmete taalluk eden noktalarda bu prensibi uygulayabiliriz. Yani şahsi hayatımızda dost ve akrabalar arasında hediyeleşme devam edebilir; **ama hizmet noktasında istiğnayı insanlara hissettirmek çok etkili bir yoldur.** Bu sebeple hizmet adına hareket ederken, tam bir istiğna içinde olmak gerekir. Ama özel hayatta bu tatbik edilir ise, kibir ve gurur gibi anlaşılır, hem de sünnet olan hediyeleşmeye aykırı düşer. İkisi arasında iyi ayırım yapmak gerekir.

Yalnız sohbet için gidilen yerden kesinlikle bir şey almamak gerekir; bu hizmete zarar verir. Şayet hediye vermek isteyen kimse darılırsa, bunun gerekçe ve hikmetleri münasip bir dil ile izah edilmelidir, yine de alınmamalıdır.

(1) bk. [Mektubat, İkinci Mektup](#)